

Carere debet omni uitio, qui in alterum paratus est dicere. Cic.
Semper nocuit differre paratis. Lucanus.

Suus cuiq; mos genuinus est.

Velle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno.

Persius.

Quot homines, tot sententiæ.

Terent.

Maxima pars hominum morbo iactatur eodem. Horat.

Iniquè comparatum est, hi qui minus habent Teren.

Vt semper aliquid addant ditioribus.

Viue tibi, tecumq; habita, nec grandia tentes.

Effugit immodicas paruula puppis aquas. Ouid.

APPENDIX SENTENTIARVM EX PROBATISSI-

mis quibusque auctoribus selectarum, præcipuè uerò ex libris Apophthegmatum D. Eras. Roterod.

Deus.

I.

Arbitrio numinis res hominum sursum deorsumq; uoluuntur & reuoluuntur.

Qui facinus arduum concipit animo, prius à dijs optare debet animum facinori parum.

Deorum, cum sint optimi natura, proprium est benefacere omnibus, nocere nemini.

Deus unicus totius mundi monarcha, ma-

lis genijs ac impijs hominibus nonnunquam abutitur ad utilitatem Ecclesie.

Deus omnium sapientissimus sermonis est parcissimi.

Deus impiorum precibus irritatur magis ad uindictam, quam ad opitulandum flectitur.

A dijs optanda potius mens bona, quam ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem.

Ab/g

Absq; prouidentia Dei nihil geritur in rebus mortalium, magisq; fidendū diuino sauari, quā humanis consilijs aut uiribus.

Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia, si quid feliciter cesserit. sed interim uult nostram operam accedere.

Hominis est peccare, at Dei aut hominis Deo proximi emendare peccata.

Dij carior hominū est salus, quā multa templorū ornāmēta.

Dij, qui quos uelint possunt lædere, nec à quoquā lædi uicissim, non nocent nisi improbis. homines hominibus ex æquo metuendū sunt. proinde qui superbè minantur alijs, aut dij sibi uidentur, aut non cogitant id quod minantur alijs, in ipsos posse recidere.

Numē magis delectatur frugalitate, quā optimis uictimis.

Non eget Deus nostris impendijs. amat autem homines, quorum necessitati potest illis impendijs succurri.

Deus optimē nouit quid nobis bonum sit, quid non.

Homo.

2

SIC homines secundis rebus effrænati, sibiq; præfidentes, tanquam in gyrum orationis ac doctrinæ duci oportet, ut perspetarum humanarum imbecillitate uarietateq; fortunæ, redantur imbecilliores.

Hominis est peccare, Dei uerò & hominis Deo proximi peccata emendare.

Prius debet esse homini, ut malo accepto medeatur, quā ut regerat in alterum.

Ferè fit, ut de leuioribus malis querantur homines, grauiora dissimulent.

Æquum est, ut homo se suis ac proprijs bonis metiatur potius, quā externis, quæ fortuna cum libet dat. cū uisum est eripit.

Ciues mundi omnes sunt homines.

Nullum est animal cui tam uaria uox sit, quā homo.

Non magnæ artis est, hominem eò propellere, quò suapte natura est pronus.

Nemo magis est hostis homini quā ipse sibi, dum libidinem,

dum

dum iram, dum ambitionem uariasq; cupiditates adhibet in consilium.

Homo est, cui deest pecunia: homo non est, cui deest eruditio.

Homines sunt ad uoluptatem proniores, quam ad uirtutem.

Homo nullare melius cognoscitur, quam oratione.

Homo expertus philosophiae, ad omnem uitae functionem est inutilis.

Mundus hic fanum est Deo dignum, in quo constitutus homo semper honeste uelut in conspectu numinis omnia cernentis uersari debet.

Animus.

3.

HABET hominis mens in alto illo silentio, corporis sensibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, si sese intenderit ad rerum sublimiorum speculationem.

Homini animus est corpori ceu carceri inclusus, quod quod reddas habitus, hoc magis grauatur animi uis.

Animus in profunda tranquillitate constitutus ueros affectus prodit. Contra, quae uigilantes non audent profari aut agere, ea noctu occurrunt in somnis.

Miserior est egestas animi quam corporis.

Corporis uigorem adimit aetas: animi uis ad extremam usque durat aetatem.

Quod animo insculptum est, nisi cum uita eripi non potest.

Animus habet quo se delectet, etiam oclusis sensibus.

Vt ornamenta ingenij longe pulchriora sunt externae nobilitatis insignibus: ita animus natura multo praestantior est corpore.

Mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportet congruere.

Animorum morbi sunt cupiditates.

Animi domicilium est corpus.

In eruditis, ac sobrijs uis animi non elanguescit, sed uiget potius, augeturq; usu & exercitatione.

Animus in corpore ueluti praesidio collocatus est: nonnunquam

quarta

quam tamen corpori plurima ab animo ueniunt mala.

Animo egrotanti medicus est oratio.

Non recte amat uxorem, qui corpus amat potius quam animum.

Animi robur et uis naturae, magno usui possunt esse Reip.

Animus nec inepto pudori, nec superstitioni est obnoxius.

Bona animi.

4.

IN ANIMI bonis nullum ius habet fortuna.

Tum externa bona reddemus nobis stabiliora, si quaedam sepe
suerimus, nec fortunae uolubili commiserimus.

Frustrā parat opes, qui ueris animi bonis uacat.

Sola animi bona non sunt uolentiae obnoxia, nec possunt a
fortuna eripi.

Virtus.

5.

VIRTUS abunde sui est praemium, quicumque sequatur
euentus.

Lacedaemonij quoniam seueriores erant et moribus incorru-
ptioribus, belliq; gloriam potissimum spectabant, contemnebant
omnes artes, quae ciuium animos uidebantur emasculare, et a ue-
ra uirtute ad otiosam ostentationem traducere.

Non refert quo quid apparatu fiat, sed quantum efficiatur, si-
quidem hoc speciosior uictoris gloria, quo minus habet praesidij
praeter uirtutem.

Saepe fit, ut hominis uirtus magistratui per se contempto et
humili, dignitatem conciliet.

In conciliandis matrimonijs magis est spectanda uirtus,
quam census.

Praemijs animi iuuenum ad uirtutem accenduntur, quae si de-
trahas, ipsa uirtus elanguescit.

Virtutis caput est caruisse uitijs.

Qui uirtute praediti sunt, iidem sunt et nobiles.

Imbecillitas corporis frequenter impedit uirtutis usum.

Arctiora sunt uincula uirtutis, quam sanguinis et omnis bo-

mus bono proximè cognatus est ob animorum similitudinem.

Egregia res est, iam inde à teneris uirtuti assuescere.

Non infimum erga Remp. est meritum, si non solum te præstiteris egregium uirum, sed aliquem tibi similem gignas, educesq; patriæ.

Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est uerius, quàm re. at qui uirtute præditus est, unde manat illa uulgaris nobilitas, germanã ac natiuam habet nobilitatem.

Egregiorum meritorum conscientia magnam homini fidem præstat.

Virtus pulcherrimum genus est nobilitatis, quam sibi quisque proprijs uirtutibus conciliat.

Qui uera uirtute præditus est, nihil spectat, nisi ut prosit reip.

Præmijs inuitatur uirtus, at ignaui ignominia excitantur.

Non solum honos artes alit, uerùm & uirtutem.

Laudibus humanis uirtus non eget, ducit enim secum laudem suam & decus.

Studium uirtutis hoc magis intendendum est, quo minus superest uitæ.

Voluptates non aliter quàm Sirenas ei prætermittendas esse, qui properat ut uirtutem ueluti patriam conspiciat.

Virtus usu magis discitur quàm lectione.

Virtus libris expressa, quodammodo picta uirtus est.

Ille infelicissimè egenus est, qui nulla uirtute præditus est.

Nihil sapientia pulchrius, nihil uirtute amabilius.

Iucunda est uirtus eam exercētibus, unde mirum est, quosdam ad id mercede uelle conduci, ut benè uiuant, cùm ipsa uirtus abundè magnum sui sit præmium.

Verã uirtus nihil moratur hominũ laudes, eas qui prædicant, plus debent ijs, quos laudant, quàm ipsis qui laudantur.

Non uerè sunt probi, qui non improbos detestantur.

Pulchrius est benefaciendo, quàm potentia uincere.

Vir bonus undequaq; uenatur stimulos ad uirtutem.

Veris

VERITAS in dicendo maximè probanda est. & is optime dicit, cuius oratio congruit rebus, ex quibus petenda est orationis qualitas, potius quàm ex artificio.

Veritas multis uerbis non eget. & rectius meminimus quæ paucis uerbis comprehensa sunt.

Philosophia.

7.

Qui experimentis addiscunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamen & serò, & magno Reipub. malo tandem euadunt boni reges. At qui Philosophiæ præmunitus præceptis accedit, si adsit mens integra, uix poterit ab honesto deflectere.

Nemo Philosophiæ expertus est idoneus regno.

Lapidis est non sentire discrimen inter laudantem & uituperantem, sed philosophi est, nõ ita commoueri, ut ab honesto recedat.

Vulgatum est, neq; solem neq; aquam, neq; ignem magis utilem esse hominibus, quàm amicos.

Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestijs ac serpentibus noxijs uitalia quædam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod uertat in suum bonum.

Delicati pueri ad philosophiam non sunt idonei.

Turpissimum est Philosopho secus docere quàm uiuit.

Is uerè liber est, quem philosophia liberum facit.

Philosophũ ut uestis neglectior, ita et oratio decet in affectata.

Philosophia res est usq; adeò difficilis, ut eam uel simulare, magna sit pars philosophiæ.

Natura dat uiuere, Philosophia dat rectè uiuere.

Illa ad uirtutem dociles, non doctos gignit.

Proprium est philosophi mederi uitijis hominum.

Liberales disciplinae uelut pedissequæ sunt moralis Philosophiæ,

philosophie, quæ cum primis habenda est, & cuius gratia discuntur omnia.

Philosophi libertas est molesta omnibus.

Quod ars medica præstat corpori, hoc Philosophia præstat animo.

Non est idoneus philosophiæ discipulus, qui stultum pudorem non possit contemnere.

Sola philosophia præstat uitã ueram, tranquillam & suauem.

Solus philosophus uiros uincit.

Præstantius est quod præstat philosophus, quàm quod orator.

Munus oratoris inferius est, quàm ut philosopho conueniat.

Sponte mortem asciscere, posteaquam desijt esse usui ad uitã humanam, est ueri philosophi.

Quemadmodum equus indomitus ad omnem modum incommodus est, ob inscitias ac ferociã ita qui rapitur affectibus, quos sola domat philosophia, ad omnem uitæ consuetudinẽ inutilis est.

Vulgus legum scriptis arcetur à peccando, philosophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit, nec à scelere temperans, quia lex uetuit sed quia nouit illud per se rectum esse, hoc per se turpe.

Probitas.

8.

APVD bonos in bona causa superuacua est commendatio, quum ipsa res impetret quod precibus exoratur.

Probus uir ob loci infamiam non fit deterior immò ex dignitate hominis honor loco additur nec solus magistratus ostendit uirum, sed uir ostendit magistratum.

Bonorum probum est, uirum probum egere necessarijs.

Probis uiris & iniuratis est habenda fides leuibus, ne iurati quidem.

Non uerè sunt probi, qui improbos non detestantur.

Immodica bonitas sæpè contemptum parit.

Etiã

Etiam improbis in necessitate succurrit uir bonus debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ.

Prudentia.

9

PRUDENTIS est prorenata nouare consilia at sine causa subinde alium fieri, inconstantia uitium est.

Prudentia urbes bene gubernat ac domat nec cantilenis, nec modis regitur probè.

Mederi maleuolis potiùs quàm ulcisci, prudentia est et ciuilitas.

In bello plus habet momenti unus uerè prudens et cordatus, quàm turba imprudentium. fit enim sæpe ut cordati uiri auctores sint uictoriae, soli què fortes habeantur.

Vnus uir cordatus potest hoc totum præstare quod reip. interest.

Est ubi loquendum sit seueriùs, est ubi blandiùs, est ubi magnificentiùs, est ubi submissiùs, est ubi iucundiùs, est ubi duriùs id si fiat citra perfidiam, prudentia est.

Prudentis non est ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior.

In bello plus habet momenti prudentia solertia què, quàm uires consilij expertes.

Prudentis est naturæ suæ morbum agnoscere, et uitio materiam præripere.

Regnum quod beneficijs et beneuolentia tenetur, perpetuum est quod uerò ui metu què, non est diuturnum.

Parentum est obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes nec ea conuitia sunt eliminanda.

Solertia ac prudentia in consilij plus habent momenti in imperatore, quàm uires in prælijs.

Est prudentia infido diffidere, donec periculum feceris.

Tutissimus est murus prudentia, neque enim collabitur nec proditur.

Oculi prælucent toti corpori, nec ulla est uirtus absque prudentia.

Vbi plus est periculi, ibi maior adhibenda est cautio.

Hæc est præcipua pars boni consultoris, dispicere non solum

V

quid

quid per se optimū sit, sed quid pro tēporū ratione possit obtineri.

Fortitudo.

IO

APVD Lacedæmonios admirabilis erat malorum toleran-
tia, quæ si suscipitur ob res honestas, magnam promeretur lau-
dem. sin ob turpes, non solūm non meretur fortitudinis laudem
qui tolerat, sed hoc miserior est ac uir peior, quo constantius se
gesserit.

Non perinde refert quān numerosum militem educas in præ-
lium, at quān fortem & exercitatum.

Maiestas dignitasq; regia non uestium splendore, sed pruden-
tia ac fortitudine paranda est.

Non à militum numero pēdet uictoria, sed à fortitudine rei;
gerendæ celeritate.

Magis refert quān fortes uiros habeat ciuitas, quān q̄ multos.

Viris fortibus non opus est mœnibus.

Ciuitas non eget mœnibus, quæ iuuentutē alit bellis idoneam.

Insignis est tolerantia, quæ ex hoste capitali reddit amicum
ac propugnatorem.

Non perinde refert ubi conflagas cum hoste, sed ut quān stre-
nuè se gerat dux aut miles in bello.

Fortius est diutinam seruitutem quanuis duram perferre,
quān morte finire dolores. multoq; sanctius est, quod docet So-
crates, non esse fas animam de corporis præsidio decedere in ius-
su imperatoris.

Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est.

Extremæ ignauia est tum non præstare fortem animum, cum
audacia spem præbet incolumitatis, timiditas autem nihil aliud,
quān certum promittit exitium.

Bona est timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit homi-
nem circumspectum.

Illi fortes non sunt, qui quouis modo uitam contemnunt sed
qui tanti faciunt uirtutem, ut huius gratia uitam alioqui caram
negligant.

Excellen-

Excellentiū uirorum est negligere cōtumeliam, quæ à palam
improbis proficiscitur, à quibus etiam laudari turpe.

Aliquid concedendum est uiris fortibus & de Rep. bene me-
ritis & bene pensat linguæ uitium, qui factis egregius est.

Ciuitas pro saxis ac mœnibus incolentium uirtute muniendæ
est, quos si iungat concordia, nullus potest esse murus in expu-
gnabilior.

Vulnus factum gladio fortitudinem arguit, at telo factum ca-
tapultæ, indiligentiæ signum est.

Nihil profunt munimenta, nisi uir fortis ea tueatur.

Pulcherrimum est inimicum suis ipsius armis opprimere.

Inertiæ genus est, de fortitudine Philosophorum more dispu-
tare, sed protinus factis exercenda uirtus, quæ paucis dogmati-
bus tradi potest.

Fortium uirorum est malè facere ijs, qui malo digni sunt, non
autem malè dicere.

Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus im-
pauidus.

Animus impauidus naturam pro lege sequitur, cui si repugnet
lex, eam contemnit.

Animus impauidus cupiditatum tumultus ratione compescit.

Non est fortitudinis, sed amentiae semet in uitæ discrimen
conijcere.

Excelsi animi est, ingratitude non deterreri à studio bene-
merendi de omnibus.

Honestamors est, oppetere pro amicis liberandis.

Frequentior desperatio magnum robur addit animo, non mi-
nus quàm spes uictoriæ.

Prius esse debet homini, ut malo accepto medeatur, quàm ut
regerat in alterum.

Temeritatis est, non fortitudinis, subire periculum, ni ob cau-
sam grauem & honestam fiat.

Animi fortis est mortem contemnere, quoties aut ineuita-

lis necessitas urget, aut caussa grauis & honesta suadet.

Egregium imperterriti pectoris est documentum in caussa honesta piaq; nec certam mortem perhorrescere.

Felicitas.

II.

NEMO appellandus beatus, nisi ad supremum uitæ diem peruenerit.

Tota hominis felicitas animi bonis metienda.

Felicitas honesto metienda.

Post hanc uitam felices erunt, qui hinc piè iusteq; uixerunt, non qui fictis ceremonijs fuerit initiatus.

Quidam ex contemplatione alienæ felicitatis suam exasperant calamitatem.

Qui feliciter absoluit uitam, huic nihil sinistri potest accidere, quod felicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diurnam uitam.

Nihil est ad ueram felicitatem efficacius, quàm uirtutem propter se amare, uitium propter se odisse.

Præcipua regum felicitas est, quod nulli seruiunt.

Infelix est felicitas quæ hominem reddit insolentior, eaq; non plausum meretur, sed lacrymas.

Iustitia.

12.

CVM iustitiam oporteat esse clementia temperatam, quoties nacta est grauem interpellatorem, & minus habet inuidia, & plus impetrat gratiæ.

Fortitudinis nullus usus est, nisi adsit iustitia.

Quid uerò fortitudine fuerit opus, si iustitia suum cuiq; ultrò reddens adfuerit?

Nihil ui præter æquum faciendum est.

Iustitia & æquitas maximè reddunt diurnum imperium.

Nemo potest esse iustitiæ tenax, qui supra quam satis est, congerendi studio tenetur.

Iure agere uolentibus, non est opus armis.

Fro

Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est. at exorari, est à iustitia deflectentis.

Qui magnis in rebus se iustitiæ cultorem haberi uelit, eum in paruis interdum illam uiolare oportet.

Gloria.

13

PRAECLARVM est non aliud uirtutis præmium ambire quam gloriam, nec pacem hosti uendere milite fraudato.

Fucus parta gloria, ut non est uera gloria, ita nec diuturna est.

Gloriæ studium amorem excutit uoluptatum.

Gloria uitæ anteponenda.

Honestius est uitam cum laude impendere patriæ, quam cum dedecore poenæ.

Generosæ mētis est, laudis potiùs honore teneri, quàm pecuniæ.

Ingenui pudore et laudis amore melius ducuntur ad honesta.

Laus præmium est rectè factorum, & ea demum opitulans grata est, quæ adfertur in ipso discriminis articulo.

Patriæ potiùs nascimur quam gloriæ.

Non uidendum an gloriæ satis, sed an patriæ satis uixerimus.

Viri fortes gloriâ, uirtutis præmio contenti sunt.

Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet ueræ nobilitatis.

Excelsi animi est, quum præclara gesseris, gloriam contemnere.

Vt umbra corpus sequitur, sic uirtutem gloria.

Primum oportet esse curam factorum. gloria nanque ultro consequitur.

Eximiam uirtutem sponte suum consequitur decus. Nec ulla speciosior statua, quam honorifica benè actæ uitæ memoria.

Præclarum facinus gestum, monumentum est eius qui gessit.

Quisquis laudat uictum, uictoris gloriam illustrat.

Egregiorum meritorum conscientia magnam homini præstat fidem.

MANSVETVDIMEM cum iustitia oportet esse con-
iunctam in principe.

Est quidem præcipua uirtus in principe comitas & mansue-
tudo uerum ob malum ingenium hæc ita temperanda est, ut prin-
cipi sua constet auctoritas.

Principis in facinorosos lenitas quid aliud est quam in bonos
crudelitas?

Erga improbos mansuetudo nimia inutilis est ciuitati.

Barbaricæ feritatis est in prostratos sæuire.

Ita temperanda est clementia, ne nobis sit exitio.

In colloquijs adhibenda est sermonis comitas.

Comitatis est benignè polliceri sed quoniam omnibus opera
præstari non potest, eligendi sunt quibus illam impertias.

Potentia clementia comitateq; fit diuturna, ferocia breuis.

Non uerè uictor est, qui iracundiæ uindictam flagitanti fre-
num nescit imponere.

Beneuolentiam maximè conciliat benignitas.

Ira contentioq; melius soluitur blandis uerbis & benignita-
te, quam repugnando.

Sobrietas.

15.

BONO stomacho satis est obsonium esse coctum, etiam si
nihil accedat deliciarum.

Non est dignus nomine Romano, qui plus appetit, quam quod
ad uictum frugalem satis est.

Immodicè bibere, quouis loco turpe est.

Sobrietas salubrium consiliorum est parens neq; enim uiuosi
ad consultandum sunt idonei.

Facillimè uiuit, qui paucissimis contentus est.

Fames & sitis optimè condit omnia.

Qui paucis ac necessarijs contentus est, sibi facit uilem an-
nonam.

Expe

Expediſſima eſt ratio augendi cenſus, detrudere ſumptibus.
 Tenuè prandium optimè condit cœnam.
 Optimum condimentum eſt fames.
 Ebrijs omnia in gyrum uerſari uidentur.
 Studium ac uictus per ſimonia pallorem conciliant homini.
 Sobrietas in primis decet principem.
 Victus moderandus eſt non ex rerum copia, ſed ex uſu ac ne-
 ceſſitate naturæ.

Lacedæmonijs nulla non in re placebat ſimplicitas atque fru-
 galitas.

Nihil ſimilius eſt inſano quàm ebrius.

Verecundia.

16.

PVDOR ut multis ad honeſtas actiones obſtat, ita non-
 nunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat.

Pudor, uirtutis tinctura.

Probis uiris ubique placet uerecundia.

Honeſta formidoſitas eſt, quæ à turpibus deterret.

Rubor probam indolem arguit, pallor non item.

Inutilis eſt uerecundia quæ obſtat quo minus negemus obſe-
 quium ad inhoneſta uocanti.

Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccando qui nuſ-
 quam non adeſt, ſi quis reuereatur ſeipſum.

Bonorum probrum eſt, uirum probum egere neceſſarijs.

Pudicitia.

17.

PRIMA laus pudicitia matronalis eſt, nulli notam eſſe,
 præterquam ſuo uiro, qui cum cubat.

Sat dotata uenit puella, quæ pudicitiam & honeſtos mores
 ſecum adfert.

Virgines nullo cultu meliùs ornantur quàm ſimplici.

Obedientia.

18

IMPERARE & parère imperio, ars omnium pulcherrî-
 ma quæ duæ res à ciuibus excludunt ſeditiones, & tuentur con-
 cordiam,

V iij

Nos

Non sunt gerendo magistratui idonei, qui legibus ac magistratibus nesciunt obsequi.

Parère dicitur, qui quod didicit optimum esse factu, facit.

Moderatio & mediocritas.

19.

DECET eum qui multa possidet, non pro libidine, sed pro ratione uiuere.

Pernitiosæ sunt diuitiæ, ni adsit animus diuitijs superior, qui possit earum usum non ex copia, sed ex necessitate moderari.

Admirabilis Leonidæ moderatio fuit, qui uati tristia nuntiati non tantum non succensuit, ut principum uulgus solet, sed et uitæ & famæ eius consultum uoluit.

Hic temperantia adhibenda est, ut princeps nec amicos alienet tyrannica seuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audendum præter ius, aduersus plebeios, qui nimium irritati sæpe Reges suos excusserunt.

Satis uindictæ est, quod licet cum libet ulcisci, cum illis nihil aliud reliquum sit quam malè loqui. Moderata uitæ cura calcar addit ad fortiter agendum, & immodicus mortis pauor ab egregijs factis deterret.

Quæ moderata sunt, in longum tempus durant, & hoc ipso meliora sunt.

Nō est tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est cum uelint re ipsa ledere.

Hoc non solum moderationis & clementiæ, uerum etiam eximie cuiusdam magnanimitatis est documentum, ingratorum sibi regem negligere.

Nihil aure tyranni uiolentius apud bonos etiam principes admonendi libertas uerbis placidis est temperanda.

Calor ætatis uix finit iuuenes seruare modum.

Mediocritas in omni re est optima.

Quod excedit modum tamen si uitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est.

Tutissimè

Tutissimum est mediocribus, ac parabilibus delectari.

Innocentia.

20.

NON MISERI sunt, quibus præter meritum incolu-
miq; innocentia accidit aliqua calamitas sed ij uerè deplorandi,
qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiamsi nulla sequatur ca-
lamitas.

Certiùs innocentiae signum est, ita rem gerere, ut nemo uelit
accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabuntur inter-
dum & innocentes at qui absoluitur, licet pœnam effugiat, cicat-
ricem tamen criminis circumfert.

Innocentem punire scelus est. culpam interdum condonare in-
gratiam honesti deprecatoris, humanitas est.

Expedit ad bonos mores, ut in iudicijs succumbat prauitas, uin-
cat innocentia.

Æqualitas.

21.

Æqualitas, pacis & tranquillitatis est altrix. inæqualitas
uero seditiois seminarium.

Æqualitas & ad frugalitatem & ad concordiam in primis
conducit.

Æqualitas occasionem murmuris excludit.

Malus ciuis ille est, cui non satis est id quod ceteris satis est.

Inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia, ij tutio-
res sunt ab hostium incurso.

Amicitia.

22

AMICITIA est animorũ coniunctio, quos nõ dirimit locus.

Non est aliquid amicis quibus fidimus committendum, quod se
effutiant, pariat nobis infamiam.

Hostes in hoc utiliores nobis sunt quàm amici, ut errata no-
stra cognoscamus, & cognita corrigamus.

Insolenter utentes rebus prosperis amici destituunt.

Aliquousque amicis gratificandum est, sed citra uiolationem
religionis.

Quemadmodum non quæuis damus omnib. ita spectandum est, cui in qua causa gratificemur.

Nimia amicitia causam aliquando dat odio.

Nulla possessio melior est, quam amicitia.

Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item.

Amici admonendi non modo manifestè, sed cum quadam acrimonia.

Amicitia nõ reperta est ad reprehensionem, sed iucunditatem.

Non utilitatis causa amicitia expetenda est.

Qui commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam.

Non rectè amat uxorem, qui corpus amat potiùs, quam animum.

Sic amat tanquam osurus, & sic oderis tanquam amaturus.

Amicis minari, parum est humanum.

Rebus prosperis aduolant quilibet etiam minùs amici qui uerò adsunt reflante fortuna, hi uerè sunt amici.

Reuerentiæ comes est amor, metus odium.

Vt illis statuas faciendas committimus, a quibus uidemus aliquot statuas eleganter factas: ita non sunt in amicitiam admittendi, nisi quos cognouerimus erga alios præstitisse fidos & utiles amicos.

Maior utilitas est à fidis amicis, quam à uasis & plus damni est nisi deligas.

Non fucanda facies, sed animus honestis studijs exornādus est: hæc enim forma ueros conciliat ac perpetuos amicos.

Nullum est grauius testimonium, quam inimici de inimico.

Amici plerunq; obstant, ne liceat ubiq; rectū clauum tenere.

Amicos secundæ res parant, aduersæ probant.

Instabiles quorundam sunt amicitia, qui consequuti quod uolunt, negligunt amicum: ijdem dum sperant, obseruiunt.

Amicus ab amico quod est iniustum non debet petere.

In amico fido diffidere, prudentiæ est.

De amico humanius est bene sperare, quàm diuinare peiora.

In rebus afflictis potissimum fidis amicis utendum est, qui uel re opitulentur, uel consolando molestiam mitigent.

Non satis est, si comites nos præbeamus amicis, sed comitati comes est adiungenda benignitas.

Inconstantes & perfidi amici sunt, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius spe adempta, protinus ab amicitia recedunt.

Reuerentia cum amore coniuncta est. Metuimus autem illos maximè quos odimus. Hæc puero maximè debetur.

Quisquis docet, admonet, instituitq; ad uirtutem adulescentes, utiq; amat atq; is demum uerus est amor. Nam qui uulgò dicuntur amare, suum uenantur commodum, cum incommodo ad amati.

Vulgatum est, neque solem, neque aquam, neque ignem magis utilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestijs ac serpentibus noxijs utilia quædam remedia colligunt, ita ex mimicorum odio decerpere aliquid quod uertat in suum bonum.

Grauisimè lædunt amici, qui expiscantur arcana.

Arctiora sunt uirtutis uincula quàm sanguinis. & omnis bonus bono proximè cognatus est, ob animorum similitudinem.

Amicitia facit omnia communia.

Non est bonus amor aut sincerus, nisi quem conciliat uirtus.

Is uerè & constanter amat, qui iudicio amat.

Illi ex animo suo amici, qui principem magis amant quàm timent.

Consilium.

23.

IN consultationibus non solum quid sit pulcherrimum, spectandum est sed quid fieri potest.

Inconsulta consilia nonnunquam feliciter cedunt.

Consultius est se non committere periculo, quàm dare operam,

ram, ut ingressus periculum temet expedias.

Non precipitanda sunt consilia, sed moribus senilibus utendū.

Non semper tutum est regibus optimum dare consilium.

Omnes ægrotis damus recta consilia: sibi uerò pauci consu-
lunt.

Ad bene consulendum non refert quàm sis uocalis, sed quàm
opportuna suadeas.

In bello plus habet momenti prudentia solertiaq; quàm uires
consilij expertes.

Eloquentia.

24

VT fabula nonnunquam exploditur uitio histrionis, ita sepe
melior causa uincitur à peiore, patroni infantia stultitiæ.

In teste spectatur fides, in patrono eloquentia.

Actori uoce opus est, quæ uincat multitudinis fragorē: orator
talis esse debet, ut populus ipsū ultro tacitus et attētus auscultet.

Ars.

25

est.

ARS omnis ut à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis

Quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare.

Prorsus contemnendum est imperitæ multitudinis iudicium,
quum artis abunde magnum præmium sit ipsa conscientia.

Quam quisque nouit artem, eam canat licet.

Principum est ignominia, non artis, si caret suis præmijs.

Ex minimo uestigio artifex cognoscit artificem.

Cito nata cito pereunt: diu elaborata ferunt etatē.

Consultū est, unūquenq; in ea se arte exercere, in qua ualet plu-

Quæ natura deformia sunt, plus habet & artis & uoluptatis
in tabula.

Illud potiùs artis est, quæ magna sunt ita tractare, ut audito-
ri quoq; magna uideantur, & contrà.

Nemo rectè de artificio potest iudicare, nisi artifex.

Ex minimo artificio agnoscitur artifex.

Artes bonæ ubiq; sunt in precio, nec possunt à fortuna eripi.

Oratio

Oratio.

26.

VT in nummo non spectatur elegantia sculpturæ, sed pondus ac materia: ita non refert quàm sit elegans oratio, sed quàm grauis & utilis.

Loquentis orationem commendat forma, rursusq; oratio composita gratiam addit formæ.

Animo ægrotanti medicus est oratio.

Auctoritas.

27.

MAGNO obuiòq; lucro auctoritas est anteponenda.

Primum auctoritas ac fama tardè paulatimq; nec sine negotio paratur: at qui iam innotuit, facilè magnã assequitur laudem.

Beneficium.

28.

BENEFICII accepti meminisse, dati obliuisci oportet.

Ingratitudo erga bene meritum morte plectenda.

Beneficij memoria breuissima, at iniuriæ solet esse tenacissima.

Benefacta benefactis addenda sunt: ne si desinamus benefacere obsolescat priorum benefactorum memoria.

Senectus.

29.

SENIBVS ita uiuendum est, ut adolescentibus exhibeant rectè uiuendi formam.

Peculiaris querela est senibus de rebus in deterius prolapsis.

Senectus multis nominibus uulgò malè audit.

Non præcipitanda sunt consilia, sed moribus utendū senilibus.

Optimum est uiaticum ad senectutem eruditio.

Magna pars incommodorum, ob quæ uulgò malè audit senectus, ab intemperantia uitæ proficiscitur.

Iuuentus.

30.

ÆTATEM teneram optimè deterret à peccando pudor: qui nusquam non adest, si quis reueretur se ipsum.

Iuuenili ætati remedium adhibendum est pro supplicio.

Quemadmodum tinctorum eum potissimum colorem inducunt.

quò

quò uident homines maximè delectari ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbit, quibus populus defert honores.

Iuuentus corrumpitur si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro.

Magnares est, iam inde à teneris uirtuti assuescere.

Quæ profunt iuueni, nocent seni et contrà quæ iuuant celo tepido, lædunt frigido.

Si adolescentes malè morati euadant, id primæ ætatis formatoribus potissimum imputandum est.

Sapiens.

SAPIENS non nisi cùm res postulat, pluribus uerbis quam opus sit utitur. 31.

Fallit tragœdia tractans argumenta conficta, sed adeò scitè ut uera credantur iustior autem ille uidetur qui fallendo prodest & sapientior est, qui per fictas fabulas discit quid sit turpe, quid sit honestum.

Vir eruditus ac sapientia præditus, non perit nisi graui Reip. dispendio.

Pro uarietate occasionum uir probus & sapiens sæpenumero cogitur mutare consilium, quum scriptura nunquam mutetur.

Sapiens uates est optimus.

Nulla mœnia tam sunt munita, quàm machinis aut suffossionibus, aut, ut nihil horum, prodicione cupiantur at sapientis decreta sunt inexpugnabilia.

Sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quod cum uitio sit coniunctum.

Silentio stultitiam tegere, est pars aliqua sapientis.

Sapiens secum in pectore circumfert, quo se commendet quibuslibet.

Insipientis est, dolere amissis potius, quàm gaudere relictis.

Memoria.

NON expetenda est honorifica memoria, nisi rectè factis promerita est. 32.

Tantum scimus, quantum memoria tenemus.

Facile meminimus quæ uolumus, at non licet obliuisci quæ uolumus.

Tenacissima est iniuriæ memoria, at beneficij breuissima.

Veritas multis uerbis non eget & rectius meminimus quæ paucis uerbis comprehensa sunt.

Memoria hominum est adeo labilis, ut ægrè reperias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant.

Patria.

33.

EGREGIE inculpatus est, cui nihil obijci potest præter patriam.

Nemo patriæ parem refert gratiam, etiam si uitam impèdat.

Non tam refert unde natus sis, sed qui sis.

Patriæ potiùs nascimur, quàm gloriæ.

Non infimum erga Remp. est meritum, si non solùm ipse te præstiteris egregium uirum, sed aliquem tibi similem gignas educesq; patriæ.

Non uidendum, an gloriæ satis, sed an patriæ satis uixerimus.

Urbis libertas est uita carior nec turpiter occumbit, qui pro patria pugnans moritur.

Patriæ periclitantis potiùs habenda est ratio, quàm priuati incolumitatis.

Reip. subleuandæ curis immori pulchrum est, at patriam in extremo discrimine nostra cessatione deserere, turpissimum est.

Respublica.

34.

RESPUBLICAE nullo munimento tutiores sunt quàm uirtute ciuium.

Publica utilitas anteponenda est odio priuato.

In Rep. bene instituta omnia proficiunt in melius.

Animirobur & uis naturæ magno usui possunt esse Reip.

Vnicuique plurius facienda est utilitas communis quàm propria.

Quis

Quisquis alienam Remp. uehementer adamat, suam quodam modo uituperat.

Ea Reip. species non est utilis ciuitati, quam nemo uelit esse in sua familia.

Respub. duabus rebus continetur, præmio & poena.

Respub. malè morata est, ubi licet impunè maledicere nihil mali commeritis.

Tempore pacis magis quàm belli, Reip. uiget auctoritas, ut àus habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere.

Qui sunt iracundioris ingenij, ad disciplinas quidem idonei sunt, ad gerendam Remp. non item.

Multò absurdius est, ei commendari Remp. qui gubernandi artem non tenet, quàm si asinum pro equo adhibeas aratro.

Priuata similtas posthabenda est Reip. commodis.

Non infimum erga Remp. est meritum, si non solum ipse te præstiteris egregium uirum, sed aliquem tibi similem gignas educesq; patriæ.

Hoc præcipuum hucus est omnium Rerumpub. quod omnia munia per uicarios administrantur, interdum alteros ac tertios.

Priuati affectus utilitati publicæ posthabendi sunt.

In omni negotio magni refert quales sunt, quibus gerendæ rei creditur auctoritas.

Publicæ salutis priuata incolumitas est postponenda.

Reip. corruptela nõ alia ex re magis nascitur quàm ex delitijs.

Qui præclaros uiros eijciunt è ciuitate, Remp. ledunt potius, quàm eos quos expellunt.

Inutile est Reip. subinde mutare duces, sed satius est, quem idoneum ac fidum nactus sis, eum non mutare.

Non potest consistere Respub. ubi non est honos uirtuti, nec poena scelerosis.

Reip. dignitas præferenda est priuato commodo.

Lex.

35.

IN

IN Rep. bene instituta suprema auctoritas est legibus defendenda: nec ulli magistratui fas est quidquam contra leges publicas tentare.

Non aliunde florent Resp. quam si legum uigeat auctoritas. Ibi tyrannis oriri non potest, ubi ex arbitrio priscarum legum geruntur omnia.

Norma coniugis uir est, quæ rectè uiuit, si illa publicis legibus obtemperet.

Negotium quod pro legibus ac iure suscipitur, oportet omnino carere iniuria.

Legibus conuenit auctoritas in homines, non contra.

Multò pulchrius est ac difficilius, regnum rectis legibus sanctisq; moribus exornare, quam armis regnum regno addere.

Qui contra leges aliquid admiserit, non conuenit ut regi opituletur.

Leges non omnia præscribunt: at uirtutis regula docet ubiq; quid sit honestum, quid turpe.

Qui legibus ac magistratibus nesciunt obsequi, non sunt gerendo magistratui idonei.

Vbi summa est legum auctoritas, ibi est minimum tyrannidis.

Quisquis uiolat leges, nõ unum ciuem lædit, sed totam Remp. quod quidem in ipso est.

Princeps.

PRINCIPI non minus indecorum est & pernitiosum, ab inhonestis institui, quam nasci.

Principi non quælibet artes discendæ sunt, sed hæc duntaxat, quæ tradunt rationem rectè administrandi regnum.

Principi non omnes litteræ conueniunt, sed eæ quæ politice tradunt aut ethice, quæq; rectè ac secûs gestorum exempla com- monstrant, id quod facit historia.

Domini tantum timentur à seruis, quo mali metu coercean- tur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis consulit po-

tius quam sibi, diligitur ab illis, sic ut auctoritatem comitetur reuerentia. Aduersus hos adeo non est opus satellitio, ut non aliud sit satellitium fidelius illorum stipatu. Quod si rex benevolentia ac benefactis adiungeret sibi ciuium animos, non esset opus barbarico conductitioq; satellitio, sed nullos haberet corporis sui custodes tutiores quam ciues, erga quos patris gereret affectum. Porro quibus placet hoc dictum, Oderint dum metuant, nullos magis habent suspectos, quam quibus oportebat maximè confidere ac multos metuat oportet, quem metuunt multi.

Principis est, non mollitie delitijs ue, sed temperantia ac sapientia priuatis hominibus antecellere.

Principem facere quod ab alijs fieri uelit, genus efficacissimū est exhortationis.

Bonus Imperator legum imperatis parere debet.

Imperatoris officium est, erga rebellantes audacia, erga subiectos benevolentia uti.

Rex ueluti legum est architectus.

Non conuenit ut regi opituletur, qui contra leges aliquid admiserit.

Multo regalius est condere urbes, quam conditas demoliri.

Breui loquentia principem decet & Laconem.

Quod decet plebeium, non semper decet principem.

Multum habet momenti principis integritas, sed multo plus ciuium recta institutio.

Regem nasci nihil magni est, at regno dignum se prestare, maximum est.

Gloriosius est regnum uirtute partum, quam si hereditate obuenerit.

Bono principi nihil iucundius est ciuium concordia: at tyranno nihil formidabilius.

Quemadmodum qui medendi est imperitus, non ideo medicus est, et si uulgò medicus appellatur: ita non statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragijs declaratus sit, nisi artem gubere

gubernandæ ciuitatis nouerit.

Qui fauentibus uult uti ciuibus, ad multas iniurias conuiendum est.

Plurimum utilitatis ex principum sapientia nascitur.

Quidquid pugnat cum legibus, hoc uelut insciente principe tentatum haberi decet: cum ipse nihil aliud sit quam legum minister.

Vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragijs eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est ceteris melior, quod ad regnum adscitus est.

Nemo principatum debet suscipere, nisi melior sit his, in quos suscipiat. Debet enim princeps uirtute præcellere ceteris ciuibus, quibus præest.

Nihil principi magnificentius, quam si ditionem quam accepit, reddat statu meliorem.

Decet principis auctoritatem sartam tectam ubique præstare.

Quemadmodum Deus unicus totius mundi monarcha, malis genijs ac impijs hominibus nonnunquam abutitur ad utilitatem Ecclesiæ: Ita principes cordati norunt & probis & improbis uti: non quod ipsi per malos aliquid mali faciant, sed quod per malos puniant malos.

Turpissimum est regi, uacare unquam à Reip. negotijs.

Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse ulcisci.

Is optimè ducis nomine fungitur, qui res hostium quam maximè cognitas habet.

Est principis munus unicum alijs prospicere, & publicis consulere commodis.

Tam maximè principi inuigilandum, cum populus maximè indulget genio: neque oportet unquam principem genialiter uiuere.

Solertia ducis non solum terrorem eximit animis militum, uerum etiam commoda interpretatione addit alacritatem.

Nomenclatorum laus est, quàm plurimos nosse. at egregij ducis est, ob egregia in Remp. merita, nulli ciuium ignotum esse.

Præstat principem è Philosophiæ præceptis haurire sapientiam potius, quàm experimentis, ut uocant, miseram colligere prudentiam.

Regi nihil prius aut carius esse debet probis ac fidis amicis.

Principe dignius est, honorem & opes eorum quibus imperat augere, potius quàm imminuere.

Non minus cogitur princeps obseruire populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cum dignitate: alioqui reuera mutua seruitus est.

Vt nulla re melius constabilitur imperium quàm ciuium beneuolentia: ita difficillimum est iam regnum administranti, erga quoslibet esse humanum: non solum quòd regia potestas opposita sit inuidiæ, uerum etiam quòd Resp. non possit esse incolumis, nisi scelera supplicijs coerceantur.

Præcipua regum debet esse cura, ut cognoscendis causis uiros præficient incorruptos.

Non tam magnum est regnum adipisci, quàm promeruisse.

Imperatoris est, ciuium multorum salutem suæ unius antepo- uere incolumitati.

Regibus temperanda est humanitas erga ciues, ut interim regiam tueantur auctoritatem.

Præcipua regum ars est, nullum reijcere, sed ad publicam utilitatem omnium operam accommodare.

Est animus principis uerè philosophicus, qui nouit etiam ex inimicis capere utilitatem: nec, quod uulgus solet, hoc tantum spectare, ut maledicos afficiat malo, sed ut ipse minus malus reddatur, illorum maledictis admonitus.

Pulchrius est, bonũ præstare ducem, quàm quemuis militem.

Regi nihil beneuolentia firmitus aut munitius esse potest.

Regnum armis & austeritate frequenter paratur, sed non nisi honesta opinione ciuiumq; beneuolentia retinetur.

Magni

Magni refert ut h

Multum regis hab

Rex non honeste

Bonus princeps,

ut quid quid ciues possit

Ad priuatas inuicem

incolum in ijs que Res

BELLVM non

partum, uirtute tue

Cum multis pugna

Virtute propagand

Graue documentu

luxu delictisq; uel

Nemo idoneus est

multa præter bonum

Philosophia uel

Imperator per om

ad domesticis delictis

Nihil difficilius qua

PRAESTAN

ere libertatem.

Nemo liber, qui ser

Nullum imperium

possit imperare.

Nulla uoluptas uir

Vi regnat luxus, ibi

Libertas urbis est u

tria pugnant morituri

Quonia moriedi pot

contemnit, habet

Magni refert ut bonus princeps quàm diutissimè uiuat.

Multum regis habet, qui scitè regis personam potest gerere.

Rex non honesti iustiq; regula, sed honesti iustiq; minister est.

Bonus princeps, qui magis à suis diligitur quam timetur, habet quidquid ciues possident.

Ad priuatas iniurias oportet principem esse facilem ad ignoscendum in ijs quæ Remp. lædunt, decet esse seuerum.

Imperium.

37.

BELLVM non nisi iustè suscipiendum, imperiumq; uirtute partum, uirtute tuendum.

Cum multis pugnet oportet, qui multis uult imperare.

Virtute propagandum est imperium, non dolis aut pecunia.

Graue documentum uniuersis, imperia uirtute parari auaritia, luxu delitijsq; uel perire, uel uerti in tyrannidem.

Nemo idoneus est magistratui, qui non potest dissimulare multa præter bonum & æquum facta.

Philosophia uel imperium non tollunt affectus.

Imperator per omnem uitam in Reip. negotijs uersari debet, nec à domesticis delitijs ad imperium accersi.

Nihil difficilius quàm bene imperare.

Libertas.

38.

PRAESTANTIVS est, suam seruare, quàm alijs adimere libertatem.

Nemo liber, qui seruit cupiditatibus.

Nullum imperium speciosius & liberius, quàm si quis animo suo possit imperare.

Nulla uoluptas uiris ingenuis suauior est libertate.

Vbi regnat luxus, ibi libertas diu non potest esse.

Libertas urbis est uita carior, nec turpiter occumbit, qui pro patria pugnans moritur.

Quoniã morièdi potest atq; nullus hostis potest eripere, quisquis mortè contemnit, habet quo cùm uult semet in libertatè asserat.

Pessimus est Imperator, qui sibi non potest imperare.
Liberi non sumus, quando alicui consulimus utilitatis, aut alicuius rei gratia.

In ciuili confesso cuiq; liberum est quæ uidentur dicere.
Non est uerè liber, nisi cuius animum spe metuq; liberauit sapientia.

Inhumanitas est, si princeps nihil indulgeat amicis ac familiaribus. Sed perniciosum est, illis licere quicquid libet.

Is uerè liber est, quem Philosophia liberum facit.
Pestilentissimum genus est adulationis, sub libertatis imagine blandiri.

Hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat, at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur oportunitas, animi seruilis est.

Omnibus regibus natura inuisa est populi libertas.
Seruus est qui suis cupiditatibus imperare non potest.
Libertas bene magno emitur, nec sine negotio seruatur.
Qui seruit uitijs, uerè liber non est dicendus.
Qui multis eget, liber esse non potest.
Ibi iustitiæ locus non est, ubi ut quisq; potentior est, ita licentius opprimit imbecillio rem.
Non uerè liber est quisquis ingenuus natus est.
Nihil beatum, si absit libertas.
Libertas quamuis inops, omnibus diuitum delitijs præferenda est, ubi ipsa minuitur.

Fama.

39.

FAMA uelut odor quidam est hominis.
Insanus est, qui pro nihilo habet qua sit opinione apud suos.
Honestius est fama quam pecunia ditescere.
Iacturæ rei facile sarciri potest fama cõtaminata uix unquam diluitur.
Qui loquitur quæ sunt optima, & facit quæ honestissima, famam honestam habebit.

Eximiam

Eximiam uirtutem
in animis amor laudis
natus est.

Serius est ad peccata
regne prædicere, quam
Præstat uno opere

quam minus accipere
Regum est, cum hinc
Primum auctoritas

ti parantur at qui in
am.

Vbis celebritas non
Sequitur fama fama
cholam uitat.

Exerciti

MODERA
Exercitatio plus
Exercitia ad con-

de exauriendas uirtutes
Hominis ingenium
tum fin ad uitia degen-

Inuita Minerva
ritatio consumma-

HONOR
Honor non solum
Honor est uirtutis

POTENTE
commoueri.
Stultissimum est
multum quod eripiat

Eximiam uirtutem honesta fama ultrò comitatur at generosis animis amor laudum ueluti stimulus ad præclara facinora innatus est.

Satius est ad parandam honestam famam, unum quiddam insignè prædicere, quàm de friuolis quibuslibet diuinare.

Præstat uno opere edito, sed egregio, parare famam eruditionis, quàm minùs accuratè scribere de singulis.

Regium est, cum benefacias, malè audire.

Primum auctoritas ac fama, tardè paulatimq; nec sine negotio parantur at qui iam innotuit, facilè magnam assequitur laudem.

Urbis celebritas nonnihil facit ad illustre nomen.

Sequitur fama fugientem, & ob id ipsum auidius expetitur, qui scholam uitat.

Exercitium & exercitatio. 40.

MODERATI labores corpora reddunt firmiora.

Exercitatio plus habet momenti ad honestatem, quàm natura.

Exercitia ad confirmandum corporis robur adhibentur, non ad exhauriendas uires.

Hominis ingenium si exerceatur, ad res optimas est accommodum sin ad uitia degeneret, longè est infra mutas pecudes.

Inuita Minerua frustra laboratur rectè dicitur à doctis, exercitatio consummat eruditionem.

Honor. 41.

HONOR non auctoritati, sed meritis tribuendus est.

Honor non solum alit artes, uerum etiam uirtutem.

Honor est uirtutis merces & præmium.

Diuitiæ. 42.

POTENTES non oportet humiliorum dictis admodum commoueri.

Stultissimum est locupletes pugnare cum his, quibus non est multum quod eripiatur.

Diuitibus opus est multis præceptis, ut frugaliter uiuant, ut corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioso cultu delectentur, aliaque innumera, quæ omnia seipsam docet paupertas.

Immodicæ possessiones ut non sine negotio parantur, ita non absq; lite perueniunt ad hæredes.

Hoc miserius egeni sunt diuites, quòd non intelligant quàm pretiosa, quàm necessaria re careant.

Externis bonis homo nihilo fit melior.

Nihil est tam munitum quod auro non expugnetur.

Iniquæ sunt diuitiæ, quæ uirum reddunt deteriores: at fortibus uiris non est opus pecunia.

Ii non facile parent salubribus monitis, qui successu rerum elati sibi felices uidentur.

Nulli uitio datur, ea sibi parare, quibus opus est si desint: nec hic spectanda est ætas, sed egestas.

Frustra parantur bona, si qui parauit, tueri nesciat.

Inter egenos habendus non est, qui bonas artes ac probos amicos sibi parauit, certissimum senectutis uiaticum.

Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnum migrat in cornua.

Opes ac nominis splendor conciliant inuidiam.

Mores.

43.

NON minus interest quos asciscas præceptores, quàm quos nactus sis parentes. Etenim ut liberi referunt fermè maiorum ingenium unde pronati sunt, ita præceptorum uitia demigrant in eos, quos instituunt. Et honestæ uitæ institutio potissimum ab illis petenda est, qui uirtutem ipsis factis præstiterunt, non ab ijs qui compositis arte uerbis de uirtute nugantur.

Sola uirtus primum ac statim à teneris unguiculis discenda: nec ulla æui portio artibus triuolis danda, quæ ut in pueris habent

bent

bent ostentationem plausibilem, ita nec grandibus decoræ sunt, nec ad seria uocatis utiles.

Quemadmodum canes ad uenatum habiles reddit educatio, ita uiros bello & Reip. utiles reddit recta institutio.

Visum est Laconi ineptum, per omnem uitam de uirtute disputare, ueluti de re controuersa: cum oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto impressa animo, & secundum uirtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt Philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidem consentientes quid sit uirtus ac beatitudo.

Ne nobis quidem nobilitas, quam miratur hominum uulgus, ductumq; ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem uitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus.

Eruditi qui sunt, recte q; educati, probant quid pro ratione temporis expediat.

Satis est, ciues honestè fuisse institutos: hi sua sponte uidebunt, quid pro tempore facto sit opus.

Multum habet momenti principis integritas, sed multo plus ciuium recta institutio.

Si adolescentes malè morati euadant, id primæ ætatis formatoribus potissimum imputandum est.

Mores sunt uulgarium, ut alienæ inuideant, suam autem deplorent sortem.

Suadet loquentis uita, non oratio.

Non absq; discrimine mores ciuitatis corruptæ uitij ad meliorem frugem reuocantur.

Quemadmodum plantæ ac semina, sic hominum mores ad regionis habitum immutantur.

Matronæ nihil pulchrius, nihil pretiosius, quàm liberi rectè educati.

Quemadmodum laudi est, apud Barbaros natum Græcorum disciplinas scire, ita turpe apud Græcos natum ad Barbarorum mores degenerasse.

Nemo alienis factis dehonestatur, sed suis quisque moribus æstimandus est.

Mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportet congruere.

Multa bene nata ingenia pereunt uitio instituentium.

Sic est multorum ingenium, ut si desint inimici, in quos natura malitiam exerceant, amicos impetant.

Eruditio perniciosa est, si in animum inciderit prauis affectibus corruptum, & quo quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo.

Qui tam prauo sunt ingenio, ut eos irrideant, qui de ipsis bene meriti sunt, grauius nocent, si quis illos malefactis prouocet.

Regium est, cum benè facias, malè audire.

Non habendi pro liberis sunt, qui degenerant à parentum institutione.

Quales nascantur liberi, nulli in manu est, at ut recta institutione euadant boni, nostræ potestatis est.

Qui natura probus est, ubique & apud omnes probus est.

Es sermonis procatia colligitur & morum impudentia.

Generosa indoles si accedat institutio magno bono est patriæ, sin ad uitia degeneret, magnum adfert malum.

Naturæ beneficio uiuunt & ignauissimi, at honestè mori non contingit nisi uirtute præditis.

Maxima pars incommodorum, ob quæ uulgò malè audit sententus, ab intemperantia uitæ proficiscitur.

Res efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam naturam corrigit.

Res uerbis anteponendæ. 44.

MVLTO præclarius est res magnificas gerere, quam habere

APO
 bere linguam ad ma
 Quod per se refertur
 Ipsi a causis bonis
 Quod si uisquam
 a causis adhibere.
 Res operum est uirtu
 disciplinæ eget.
 Reprehendendi sunt
 animis aperiuntur con
 signi, re ledant pef
 Malo præstatum e
 Restius suo fungim
 ndi.
 Superuacaneum est
 omnes prædicant.
 In omni actione spe
 Inertia genus est d
 sed protinus fact
 trahi potest.
 EVENTVS ho
 Fortuna non addit
 Non omnia omnib
 In tranquillissimis
 expectat.
 Tota belli fortuna
 Fortuna sepe sua
 MVLTÀ sibi pr
 ingenia erecta nò d
 Frequenter desper
 quàm spes uictoria

habere linguam ad magnificè loquendum expeditam.

Quod per se rectum est & utile, non eget proluxa oratione.

Ipsa causæ bonitas facillè seipsam commendat.

Quod si usquam locus est loquacitati, eam oportet ad inhonestas causas adhibere.

Res operum est uirtus, non autem plurimis uerbis, multisq; disciplinis eget.

Reprehendendi sunt, qui cum re sint fideles, tamen officium orationis asperitate corrumpunt. his peiores sunt, qui sermone benigni, re lædunt. pessimi, qui uerbis molesti sunt, tamen fatiis noxij.

Multò præstatius est, res egregias gerere, q̄ gestas celebrare.

Rectius suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali.

Superuacaneum est in eo laudando sumere operam, quem uno ore omnes prædicant.

In omni actione spectandum decorum personæ.

Inertiæ genus est de fortitudine philosophorum more disputare, sed protinus factis exercenda uirtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest.

Fortuna.

45.

EVENTVS homini non est in manu.

Fortuna non addit sapientiam.

Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt.

In tranquillissimis rebus interdum existit periculum quod nullus expectat.

Tota belli fortuna pendet à uirtute prudentiaq; ducis.

Fortuna sæpe sua indignis largitur munera.

Spes.

46.

MVLT A sibi promittunt inania, qui spe ducuntur.

Ingenia erecta nõ desperanda, sed quod redūdat recidendū est.

Frequenter desperatio magnum robur addit animo, non minus quàm spes uictoriæ.

Victo-

PVLCHRUM est uincere laceffentes, ^{47.} præfertim his præfidijs, quibus hostes potissimum sese iactant.

Ad uictoriam plurimum momenti est in Imperatore

Victis solet esse solatio, uirtute præstantis uiri dextra cadere

Victoria magno emptæ, non est uictoria, sed calamitas inter- dum enim felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis.

Vnius ducis ingenio uictoriam acceptam ferri oportet, non uirtuti militum.

Moderanda est uictoria, nec sæuiendum in eos, qui contra ferre arma desistunt.

Victoria spes extenuat omnia, quæ solent à bello deterrere.

In bello prima ducum debet esse cura, ut quàm minima ciuium iactura paretur uictoria.

Is longè inferior est, qui honesto uincitur.

Nulla speciosior est uictoria, quàm uirtute uincere.

Miles.

48.

NON perinde refert quàm multos educas milites in prælium, sed quàm strenuos & exercitados.

Bonus miles institutione fit.

Facilius est nouum inuenire imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem.

Mendicitas ad omnem desperationem uocat armatum.

Turba militum, nisi adsit dux cordatus ac uigilans nulli est usus.

Periti bellatoris est, non minus scire fugiendi artem, quàm pugnandi.

Si demum utiles sunt bello milites, quibus decretum est in prælio aut uincere, aut mortem oppetere.

Nihil in bello præclaræ rei geret, cuius animum mortis metus occupat.

Militis non est dare consilium, sed ubi res postulat, bonam nauare operam.

Bis

Bellum.

49.

Qui bellum susceperunt, oportet per omnia seruire belli necessitatibus.

In bello aut uincendum, aut fortiter occumbendum.

Metus mortis in bello, est res ignominiosa.

In bello plus habet momenti quales ducas milites, quam, quam multos.

Nullum negotium periculosius, quam bellum.

Pro patria pugnare, pulcherrimum est.

Cibo uinoque graues ad praelium non sunt idonei.

In bello non liberum est, quæ cuique uidentur, dicere.

Non est optandum bellum, sed nec in bello, nec in pace libertatem tueri licet, nisi mortis timorem abieceris.

Error in bello mors est.

In bello celanda sunt consilia principum.

In bello non refert quam multi sint duces, sed quam bello gerendo accommodi.

Maiore Reip. discrimine pacta uiolantur in bellis, sed illic quæque uiolantur ab his, qui domi consueuerunt fallere.

Pax bello paratur, nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi.

Sola animi bona non sunt bellorum uiolentiæ obnoxia.

Ad uictoriam plurimum habet momenti, si imperator strenuus, præsens regat exercitum.

Non est turpe fugere, quoties magis expedit hosti dare locum, quam conserere manus.

Iustitiæ leges non possunt tueri, qui ditionis ampliandæ gloriæ causa bellum inferunt alienis ciuitatibus.

Affectus priuati frequenter & ciuitates & regna bellis committunt ac pessundant.

Bellum non nisi iuste est suscipiendum.

Tota belli fortuna à ducis uirtute prudentiaque pendet.

Occidit

Pro tempore, proq; re nata uariandus est sermonis habitus.
Scriptura non mutatur, cum pro uarietate occasionum uir
probus & sapiens cogatur sæpe mutare consilium.

Inimici per occasionem utiles sunt nobis, per quos non licet im-
pune secureq; negligentes esse.

Ira.

51

TUTUM est iram premere, ne prorumpat in uerba.
Ira contentioq; melius soluitur blandis uerbis & benignitate,
quàm repugnando. Ira est breuis insania.

Minus sui compos est ira, quàm ebrietas.

Probis etiam ingenijs adiuncta iracundia est, sed hoc uitium
tolerabile est, si celeriter ad se animus redeat, & pro ira ratione
in consiliũ adhibeat. At si perturbatio penitus insideat animo,
ita ut excussa ratione feratur effræni impetu, certa pernicies est.

Ira ad omnem functionem inutilis est & prouerbio, quoque
princeps iubetur & æqua & iniqua audire.

Error.

52

HOMINIS est peccare, at Dei aut hominis Deo proximi
emendare peccata.

Par est ut nos nostra ipsorum feramus errata.

In alienis erratis perspicaces sumus, ad sua quisq; lusciosus est.
Ex leuissimis offensis, si negligatur, nascuntur atroces tragædiae.

Error est immedicabilis, cū transit in habitũ et consuetudinẽ.

Raris lapsibus danda est uenia.

Iuuentus facilius in errorem impellitur, quàm senectus.

Vulgus.

53

NIHIL imitari solet uulgus libentius, quàm quod a uiris
principibus conspexerit factitari.

Quid tam impium est, quod mortalium uulgus non admittat
ampli principatus gratia?

Quod decet plebeium, non semper decet principem.

Quæ recta sunt, semper paucissimis placent.

Vulgus

APOR
Vulgus hominum cupit
Apud Græcos cum
expertes.
Vni nihil placet omnium
Vulgus hominum ea
abhorret, non quia pe
Vulgo ingens probrum e
in nefas; parit abru
IGNAVIA peccat
Non est reprehendend
Qui per fas & nefas
Otium in pace delicia
Luxus & otium in iuuen
Honestæ occupationes
Otium omnia mala de
Iuuentus corruptatur
iam magistro.
Voluptas
NIHIL feruilius ab
tribus obnoxium uirt
lepta uoluptas est, mag
holiam aufert medica
ni uix sanabile malum
Oleum inunctum red
tum in uiscera, delicia
Luxu nihil turpius, lib
Voluptates uenientes f
penitentiam ac dolor
Ex priuatis affectib; ferre

ADVERSUS hof

Vulgus hominum cupiditatibus agitur non ratione.

Apud Græcos cum certarent artifices, de his iudicabant artis expertes.

Vni nihil placet omnium, quæ uulgus uel facit uel dicit.

Vulgus hominum ea tantum approbat, quibus assueuit ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina.

Vulgò ingens probrum est, paupertas magna gloria, diuitijs per fas nefasq; partis abundare.

Otium.

54.

IGNAVIA pestis maxima est Reip.

Non est reprehendendum otium honestis rebus partum.

Qui per fas & nefas otium sectantur, uituperio digni sunt.

Otium in pace delicias alit, & omne flagitiorum genus.

Luxus & otium in iuuenibus stultitia est, in senibus uerò crimē.

Honestæ occupationes inutili turpiq; otio præferendæ sunt.

Otium omnia mala docet adolescentes.

Iuuentus corrumpitur, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro.

Voluptas & Luxus.

55.

NIHIL seruilius abiectiusq; est, quàm gulæ uentrisq; uoluptatibus obnoxium uiuere.

Inepta uoluptas est, magis delectari ipsa simulatione, quàm natura.

Insaniam aufert medicus, uoluptas cum æquè mentem eripiat homini, uix sanabile malum est.

Oleum inunctum reddit corpus firmius & iniuriæ patientius, infusum in uiscera, delicatius ac segnius.

Luxu nihil turpius, libido pecudem ex homine reddit.

Voluptates uenientes fucata specie blandiuntur, abeuntes autem penitentiam ac dolorem relinquunt.

Ex priuatis affectib. ferè omnis humanæ uitæ pñities nascitur.

Occasio.

56

ADVERSUS hostes nulla prætereunda est occasio.

LUXUS

Luxus ferè alit amorem, tempus omnia tollit, aut certè mitigat.

Luxus est maximus, naturam artificio corrumpere.

Vestium luxus arguit animum parum sobrium, & intuentium oculos ad libidinem sollicitat citius, quàm ad honestam opinionem.

Quàm optimè hoc natura comparatum est, ut hæ dueres se se inuicem comitentur, uoluptas ac dolor.

Voluptati inhonestè parata est comes pænitentia.

Fastidiose delicatus uidetur, qui inter uarias delicias cibum appetit uilem ac plebeium.

Vnguentum in homine arguit uitæ molliciem.

Non turpe est uti concessa uoluptate sed ei seruire deditumq; esse, in turpibus habendum est.

Amplecti uoluptatem, foeminarum potius est, quàm uirorum.

Homines proniores ad uoluptatem sunt, quàm ad uirtutem.

Nulla capitalior pestis hominibus à natura data est, quàm uoluptas nam ex hoc fonte prodit, quicquid est in hominum uita scelerum & calamitatum.

Ea delectant, quæ contingunt expetita quæ ultrò obijciuntur, non perinde iuuant.

Corruptela è muneribus. 56.

PECVNIA uincere, speciosum non est.

Qui Remp. administrant, tamen à capiendis muneribus non temperant, nec boni sunt uiri, nec tales habendi.

Insincerus fauor est, qui donis emitur quæ si minuas, ingens murmur, si tollas, seditio grauis oritur.

Iniuria. 57.

AD priuatas iniurias oportet principem esse facilem ad ignoscendum, in ijs quæ lædunt Remp. decet esse seuerum.

Qui iniuriam faciunt, infeliciores sunt, quàm qui patiuntur.

Qui ueterem impunè fert iniuriam, inuitat nouam.

Iniu

Iniuriæ memoria tenacissima est, at beneficij breuissima.

Infamia. 58.

TVRPITVDINIS alienæ species uelut in theatrum producta, deterret à uitijs, et ad uirtutem extimulat ingenia non omnino deplorata.

Remissa culpa, manet tamen prioris infamiæ uestigium.

Quò fedius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, uel in innocentissimum.

Non est aliquid amicis quibus fidimus committendum, quod se effutiant, pariat nobis infamiam.

Improbitas. 59.

Extrema improbitatis est linea, etiã illudere quos afflixeris.

Improbus est, qui scit beneficium accipere, nescit reddere.

Ex improbis conuictoribus nihil capitur nisi probrum & ignominia.

Magnæ felicitatis est ab improba muliere liberari.

Impunitas. 60.

IMPVNITATI nihil periculosius est, quæ semper ad deteriora inuitat.

Impunitæ iniuriæ exemplum omnibus iniuriam minatur. Etenim si liceat impunè ledere, quis tutus erit ab improborum uolentia?

Simultas. 61.

SIMVLTATEM exercere cum sepulto, indecorum est, ut in mortuum seuire.

Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item.

Loquacitas. 62.

Ex multiloquio pleraque nascuntur incommoda.

Quidam hoc præclarum existimant, si nunquam sileant, cùm id sit certissimum fatuitatis argumentum: ut contrã, silentium, ubi loquendi tempus non est, prudentiæ signum est,

Y

Multia

Multiloquium non solum molestum est auditori, uerum etiam ad persuadendum inutile, praesertim apud principes, tum uarijs curis occupatos, tum auribus fastidiosis.

Peculiaris erat Lacedaemonijs uerborum paucitas unde ab ea regione breuiloquentia Laconismus dicitur.

Stolidi oratoris inanis loquacitas responso indigna est.

Frustrà de his uerba fiunt, ad quae perficienda non suppetit facultas.

Est hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi sermone, quam causa postulat, longiore, adeo nusquam non placebat frugalitas. Nam ad causam non magnam adhibere superuacua rerum copiam, luxuriae genus est.

Effectu caret loquacitas taciturnitas aut certiora habet con-
Breuiloquentia ducem decet maximè.

Multa uerba nequaquam arguunt sapientem opinionem.

Equo effraeni nemo non metuit insidere at plus est periculi à lingua effraeni.

Est aliqua sapientis pars, silentio stultitiam tegere.

Indecenter is magnificè loquitur, cui uires non suppetunt orationi pares.

Nihil est uiolentius aure tyranni apud bonos etiam principes admonendi libertas uerbis placidioribus est temperanda.

Silentij tuta sunt fidi praemia.

Multis uerbis ueritas non eget & rectius meminimus, quae paucis uerbis comprehensa sunt.

Orationis expedita breuitas est probanda.

Ad causam non magnam adhibere superuacua uerborum copiam, luxuriae genus est.

Prius cogitandū quid loquaris, quā lingua prorumpat in uerba.

Aduersus nil male meritum audire maledicam linguam, iniuriae genus est.

Nihil oratione melius, si parcè promas linguae thesaurum.

Nihil effutiendum est, si quid liberiùs dictum sit in conuiuio.

Malco

Maledicentia.

63.

Qui passim maledicunt omnibus, eos palam est id naturæ uicio facere, non ex eorum merito, quibus obtrectant.

Maledicentia contemnenda est, quæ non à iudicio, sed ab omni morbo proficiscitur.

Auersus nihil malè meritum audire maledicam linguam, iniuriæ genus est.

Turpiter obijcit alteri uitium, à quo ipse immunis non est.

Periculosè maledicit alteri, cui uel idem, uel simile, uel diuersum, uel deterius uitium potest obijci.

Res omnium rerum nocentissima est calumnia.

Sæpenumero accidit, ut qui alios insectantur, ipsi grauioribus madeant uitijs.

Imprudenter in alterum uitium torquet, si in promptu est quod ipsi uicissim obijciatur.

Mendacium.

64.

MENDACII nomine continentur assentatores, calumniatores, infidi consiliarij, peruersi educatores, qui fontes sunt ferè malorum omnium, quibus sursum deorsum turbatur uita mortalium.

Perfidia.

65.

NIHIL eis tuto credi debet, qui in patriam perfidi fuerint.

Stultè dubitat de peierando, qui facinus periurio par non dubitauerit committere. eoq; in atrocibus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum: nam quisquis audeat dare uenenum, audebit et cum periurio inficiari.

Inuidia.

66.

Qui auidè obtrectant alienæ laudi, magis produnt morbum suum, quàm detegunt mores alienos. & qui ob res parùm honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles uituperant, indicant stultitiam suam peruersumq; iudicium.

Inuidus abundè dat poenarum, etiamsi nemo ulciscatur.

*Vt ferrum absumitur rubigine, ita inuidus suo ipsius uitio can-
tabescit.*

*Inuidus tam inutilis est ciuitati, quam lolium tritico igna-
uus bello.*

*Ii quos habet inuidia, magis sunt misericordia digni quam ira.
Inuidus non minus scrutiatur aliena felicitate, quam suo
infortunio.*

Ambitio.

67.

NESCIT pietatis iura regnandi cupiditas.

Ambitio malè profundit quod malè collegit auaritia.

Cupiditates animi sunt morbi.

Malus ciuis est, cui non satis est, id quod satis est ceteris.

Turpior est ambitio è uilitate cultus, quæ ex amictu splendido.

Turpis est ambitio ex fuce uirtutis laudem captans.

Adulatio.

68.

BLANDILO quio nihil nocentius.

Ingenium hominū ad aliena uitia perspicax est, ad sua cæcum.

*Pestilentissimum est genus adulationis, sub libertatis ima-
gine blandiri.*

*Aliena rectius perspicimus quam nostra, & sibi quisque adu-
lator est.*

*Lapidis est non sentire discrimen inter laudantem & uitu-
perantem. sed Philosophi est, non ita commoueri, ut ab hone-
sto recedat.*

Coruus tantū mortuos impetit, adulator etiā uiuis insidiatur.

Nemo suam turpitudinē perspicit, sed sibi quisq; adulator est.

*Vt adulationem affectare turpe est, ita ingerentem se nō oportet omnino repellere. prodest enim in hoc, ut homo perspiciat
qualis esse debeat.*

Audacia.

69.

FIT sæpenumero, ut qui fragili quærit illidere dentem, in-
fringat solido.

Peris

Periculosa est audacia, si vires non suppetant spiritibus.

Expensio periculi reuocat hominem ab audacia.

Arsiduitate nimia facilitas magis quam facultas, nec fiducia, sed temeritas paratur.

Bona est timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circumspectum.

Mors

70.

HONESTA mors est oppetere pro amicis liberandis.

Magis metuunt mortem, qui domi habent uinde possint suauiter uiuere.

Morientibus præcipuum solet esse solatium spes uindictæ.

Vt tyranni uiuunt insuauius ipsi qui mortem uehementer optant, ita mortem perinde metuunt, quasi uitam suauissimè degant.

Optimum est, exire de uita cum res sunt prosperrime.

Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contra, mortis obliuio multos inuitat ad licentiùs peccandum.

Somnus profundior adimit omnem sensum, & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est.

Mors quidem mala non est, sed iter ad mortem miserum est.

Somnus mortis est imago.

Ille non uiuit, qui perpetuò mortis metu uiuit.

Mors omnium malorum sensum adimit.